

Johannabladet

Meddelandeblad för Stiftelsen Johannaskolans verksamheter Nr 1 03/04

Detta första nummer av Johannabladet för läsåret 2003/2004 glädjer oss med en mängd foton. De allra flesta som redaktionen fått in har tagits av Petra och Urban Appelqvist (vi har fyllt baksidan med några av dem). TACK till dem och till Anna Gribble och Anna Hildingsson som generöst delat med sig av foton! Fler av dem kommer till nästa nummer. Vi sätter ut namn på fotograf när det är möjligt. Om inget namn förekommer, så har artikelförfattaren fotograferat. TACK också till alla skribenter i detta nummer! Särskilt vill vi skänka Linden en extra tanke, denna institution med fötterna på jorden som nummer efter nummer skänker oss engagerade texter genom sina medarbetare. Många, alltfler, bidrar till att göra Johannabladet till den gemensamma tidning vi vill ha och också känner att vi kan sticka i våra bekantas händer. Texter skrivna för en Waldorfskola ska kunna läsas också av andra.

Vi kommer att pröva små illustrationer av Tanja Söberg i detta nummer. Måhända har de bytt plats till nästa nummer. Ett bidrag kring en läkepedagogisk verksamhet har vi med och vi hoppas till nästa nummer ha fler bidrag kring läkepedagogiska verksamheter, också dem i vår omedelbara närhet.

Vi glädjer oss åt att Föräldrårådet på Johannaskolan på vår förfrågan utsett en representant till vår redaktion, nämligen Lowe Norling (klass 7). Vi hälsar honom varmt välkommen!

Vem vill berätta om en resa, en lärdom, en verksamhet eller litteratur? Välkomna med era alster! Fortsätt ta foton och förmedla dem till oss, ni får tillbaka dem. Vem vill skriva ett första utkast till Johannaskolans historia?

Franck Kamoun

Innehåll

Ledare 3

Från Linden 4

Mattankar 5

Från Björken 6

Cykelresa 7

(Sagostund 8)

Dormsjöskolan 10

Majas hus 12

(Former för samarbete 13)

(Basaren & Föräldrarådet 17)

(Ekologisk bomull 18)

(Tidskrifter 20)

Fäbodan 21

Johannabladet ges ut av Stiftelsen Johannaskolan och utkommer med 4 nummer per läsår. Redaktionen arbetar på mandat från Stiftelserådet. Lämna bidrag i facket på skolan eller vid köket på Linden, helst på diskett eller sänd per epost. Manusstopp för kommande nummer är 23/11, 22/2 och 25/4.

Ansvarig utgivare: AnnChristin Eurén

Huvudredaktör detta nummer: Franck Kamoun

Tryck: Landstingets tryckeri

Postadress: Johannabladet, Johannaskolan, Glomman 94, 702 30 Örebro

Redaktion

AnnChristin Eurén 019-22 22 08

Franck Kamoun 019-33 18 22 frakam@hem.utfors.se

Kristina Blom-Schäfer 019-33 03 96

Lowe Norling (FR) 019-260014

Bengt Wennerfeldt 019-26 23 53

Ledare

Så är vi tillbaka i vardagen igen efter en välbehövlig paus. Sommaren är ju som en enda lång utandning. Vi flyttar ut ur vardagslivet kanske till och med bokstavigt. Många lever sitt sommarliv i sommarstugor, husvagnar, tält osv. För barnen är det underbart att varje årstid har sin, gärna återkommande, "färg". Tänk att som vuxen få se tillbaka och ha upplevt dessa oändliga sommarlov (som alltid var sig tryggt lika), med sol, bad och ljusa kvällar. Men hösten kommer alltid tillbaka med bär och frukt och svamp i skogen. Nu börjar vi dra oss tillbaka in i husvärmen. Hösten är inandningstid. Nu börjar något nytt.

I slutet av september firar vi varje år ärkeängeln Mikael's himmelska strid mot draken. Draken som varje år hotar att förgöra och förstöra det mänskliga inom oss. På jorden har Mikael en modig riddare till sin hjälp, riddar Görän som låter smida sitt gyllene svärd av det himmelska järnet som varje höst faller till marken. Barnen i lekskolan lyssnar förundrat till berättelsen om prinsessan som i sista stunden, alldeles innan draken slukar henne, blir räddad av den modige riddaren. Draken kan bara besegras av den som vågar se den i ögonen och betvinga dess krafter. Så är det med ondskan i världen, vi måste våga se att den finns för att få kraft att stå emot den. Skolbarnen gestaltar varje år Mikael's och riddar Görän's kamp i ett stort sång- och musikspel på skolgården.

Ann Christin Eurén

ansvarig utgivare

När jag blir stor, när jag blir stor
som världen så stor
då ska jag bli hjälte och riddare
När jag blir stark, när jag blir stark
som tjuren så stark
mot draken jag strider och vinner
Och Solen och Månen och Stjärnor
och Jord
skall buga för riddaren

Efter en lång, varm och härlig sommar återvände vi glada, brunbrända och fulla av energi till Linden. Hittills har ju även hösten varit jättefin, vilket vi förstås njuter av.

På förmiddagarna går alla 'storbarnsgrupper' till skogen där varje grupp har sin egen skogsplats. Vi äter mellanmål och barnen leker sedan tillsammans tills det är dags att gå tillbaka och äta den goda maten som Jukka bjuder oss på. På eftermiddagarna stannar vi kvar på gården och leker.

Under våren har föräldrar, barn och personal gjort fint tillsammans på gården. Lekstugorna har målats, skräp har röjts bort, vi har fått ett stort lass med fin björkved att elda med. Ett mycket populärt klätter-räcke har vi också fått och så har det byggts en stor fin träkåta, designad av Jukka. Den är det meningen att vi ska kunna elda och värma oss i under kalla årstider. Snart är den klar för invigning, vilket vi ser fram emot.

Ett stort tack till våra hjälpsamma föräldrar och barn!

Lite förändringar har det blivit bland barn och fröknar i huset också. Vi har nämligen fått fler barn i huset och ytterligare en storbarnsgrupp. Så förutom Svalan, Duvan, Blomman och vår småbarnsgrupp Fröet, finns nu också Blomman i salen. Där går elva barn som är

mellan 4 och 6 år och deras fröken är Yvonne.

I mitten av juni födde Héléne en liten Jonathan och njuter just nu av att vara hemma med honom tills hon kommer tillbaka till oss.

Vi har även fått en ny medarbetare i Karin Birgersson, som vi hälsar välkommen och så vill vi också hälsa Katarina Melin välkommen tillbaka till oss efter sin föräldraledighet.

Med dessa rader tackar jag för mig för en tid genom att själv i oktober gå på föräldraledighet.

På återseende!

Janna Eurén

Den fria leken

(...) ”Vad bedrivs idag inte för ett ofog med inordnandet av leken i undervisningen, i barnuppfostran. Genom detta inordnande av leken iakttas mycket ofta inte det allra viktigaste hos leken; när leken är strängt reglerad, och barnet måste låta sin lek löpa i en bestämd riktning, är det inte längre någon lek. Lekens väsen består däri, att den är fri. Men om ni verkligen vill göra leken till lek, såsom nödvändigt är för uppfostran och undervisning, då kommer ni inte mer att bejaka det fåniga uttrycksättet att också undervisningen skulle vara blott en lek. Då kommer ni snarare att söka det väsentliga i rytmen som förts in i barnets liv, genom att ni omväxlande leker och arbetar.” (...)

Rudolf Steiner (1919) i

Rudolf Steiner om: Barnets lek och arbete.

De tre första sjuårsperioderna.

Levande kunskap, 2001.

Mattankar från Lindens barnträdgård

-Vilken är din älsklingsmat?

- Hamburgare och pizza!

Runt matbordet på lekskolan pratar vi om de mest skilda saker. Ett återkommande samtalsämne är favoriträtter. En iakttagelse är att ofta kommer ovanstående replik. Idag är barnens favoritmat något från McDonalds eller pizzerian. Näringens betydelse i förskoleåldern kan inte nog betonas. För att i någon mån kompensera - balansera upp verkningarna av ”avdödad” mat vi stoppar i oss, finns det mycket vi kan göra.

Hel säd innehåller mycket mineral- och vitalämnen som människan behöver. Hel säd är heller inte bara kokt råris. I höst har vi på lekskolan regelbundet flera dagar i veckan börjat servera avkok på helt korn; kornavkok - Barley water.

Varför just korn? Främst för att det innehåller mycket kisel, vilket behövs för uppbyggnaden av nerv-sinnesorganen hos barnen. Kisel har också inverkan på bindvävnaden i kroppen. Ammande mödrar kan också använda det som mjölkbildande medel.

Men korn kan också användas som dryck vid alla förkylnings- och febersjukdomar. Kornet inverkar även lugnande på irriterade slemhinnor och är välgörande vid mag- och tarmstörningar. Sammanfattningsvis kan sägas att korn ger näring åt hela människan från huvudet ner till fötterna.

Kornavkok

Skölj först 1 ½ dl korn och blötlägg det sen i 2 l vatten i några timmar eller över natten.

Låt det sedan sakta koka i blötläggningvattnet 1 ½ timme. Sila. Kan förvaras några dagar i kylan.

Barley water - Kornvatten

Till ovan angivna mängd avkok tillsätts saften eller bitar av ½ - 1 citron sam ½ - 1 dl äppelmust och ev lite honung eller rårörsocker.

Avkoket har många andra användningsområden för barn:

Svalna av örtté med

Späda standardmjölken med (mjölk är alltid för 'starkt' för barnmagar att få som måltidsdryck

Berika soppor och såser med

Kan serveras både varmt och kallt

Om barnen reagerar på eventuell smakförändring av favoritdrycken - börja med små mängder, öka successivt.

Lycka till önskar

Yvonne Larsson

Källa:

Annelies Schöneck Säd i daglig kost

Hösthälsningar från Fritidshemmet Björken

Vi vill berätta något om sånt som hänt och sånt som händer på fritis. Vi - är numera Stina, Anton och Tanja. Tanja är ny på jobbet, men 'gammal' mamma på Linden och skolan, och vi är mycket glada att ha henne här! För närvarande är ca 60 barn inskrivna på Björken.

Som nog alla föräldrar som har barn på Fritis har uppmärksammat, så har köket rustats upp rejält under sommaren. 70-talsnostalgiker gör sig icke besvär - kvar finns inget av de orangefärgade skåpluckorna eller brunsåsigas väggarna. Istället grå pärlspontskåp och Staffan Myrbergs varma, välkomnande färger på väggarna. Vi har försökt skapa en köksmiljö som fungerar rent praktiskt för personalen, men samtidigt tänkt på rummet som en trygg hjärtpunkt i huset.

Eftersom vi såg att barnen gärna gömde sig inunder arbetsbänkar bakom skynken, så lät vi bygga två kojåsar för vila, mys och bokläsning. (Anna Hildingsson ska ha stort tack för syhjälp med madrassöverdrag.)

Ett annat ställe som vi tänker krypa in i när höstregn och höstlov börjar falla, är kåtan, som kom upp på arbetsdagen lördagen den 4 oktober. Vi har all anledning att återigen skicka en tacksam tanke till Föräldrarådet vid Johannaskolan! Tack också till alla listiga föräldrar som fick upp kåtan trots att Anton var i Grekland och för att ni gjort så fint runt Fritis.

Klass 12 tog stora salen i besittning i augusti, övade tre veckor och spelade sen flera föreställningar av pjäsen "Moder åt oss alla" av Verner Aspenström. Härligt när hela huset tas i anspråk! Stora salen är ett framtida projekt som kan utvecklas till mycket...

Sist några ord om praktiska ting:

~ Klädbyte - alltid bra att ha på fritis

~ Meddela alltid (vi lyssnar av telefonsvararen regelbundet) om ditt barn är sjukt eller inte kommer till Fritis enligt inlämnat schema av annan anledning. För 3:or och 4:or är det särskilt viktigt!

Tanja, Stina och Anton

Personalen på Björken

1-2:an besökte Backen

Den 29 augusti for de nya ettorna och tvåan med sina fröknar Bitte, Anna-Lena och Verica till Backen utanför Fjugesta, ett annex till Sanna Gård. I ett antal föräldrabil ar åkte vi i karavan ut till Backen, där Alexander Zoffman tog emot oss.

Efter att ha malt säd, matat grisarna, getterna och fåren, åkt traktor och hoppat på höskullen, så satte sig alla nöjda ner och åt medhavda matsäcken. Vi var mycket nöjda med det fina mottagandet från Alexander och hans medarbetare. Tanken är att dessa besök ska återkomma.

Franck Kamoun

Förälder i ettan

Cykelresa

Gymnasiet var ute och cyklade runt Vättern och längs Vänern i augusti. Två målade bidrag har lämnats av Nina i 10an och Anna i 11an.

Miljöbeskrivning

Tallarna står täta ända fram till slänten som leder ner till vattnet. Vinden är förgrymmad denna sena, mulna eftermiddag, så mitt hår står åt alla håll. Dagen har varit ganska blöt så när jag går stigen ut mot klipporna känner jag vätan i mina väl ingådda gympaskor. En glänta vetter ut mot Vänern där vågorna är upp emot tre meter. Jag och mina fem vänner kastar av oss alla kläderna och känner den kalla vinden attackera våra kroppar när vi står på den skrovliga, sluttande stenhällen alldeles vid kanten av den lina sandstranden. Jag huttrar. Allihopa tar sats, tjuer av frihetskänslan och springer ned på sanden och ut i vågorna som är mycket varmare än väntat. Sjöbotten är skrovlig, men väldigt behaglig under våra fötter som tar oss längre ut tills vattnet når oss upp till brösthöjd. Då ger jag mig hän och kastar mig som ett vilt barn i vågorna. Alla tjoar och skriker. En av oss säger: "Det känns som om jag klarar av precis vad som helst!" och hon har rätt. Det gör det faktiskt.

Fast man är så kall så att man inte har någon känslor någonstans, så badar vi i en halvtimme och känslan när en våg kommer emot en, stor som ett hus, kan vara svår att beskriva.

Vi tågar upp mot klippan och den möter våra nakna fötter med gammal lagrad solvärme. Handduken möter kroppen med gammalt lagrat regn från förmiddagens fyrmilatur. Men det gör inget. Jag är ju fri.

Nina Gunnarsdotter

Inom mig höll jag tummarna så hårt det gick. Trots det kom, självklart, ännu en till synes oändlig uppförsbacke vars slut jag ännu inte kunde se. Asfalten var lappad och lagad och sprucken i kanterna. Min ojämnt lastade cykel envisades med att ta åt höger, så jag fick hela tiden vara på min vakt för att inte rasa ner i det raka, djupt grävda diket.

Jag skulle ha kunnat beskriva skogen, landskapet, men jag var alltför koncentrerad på att inte tappa orken, så jag minns svagt. Känslan av att så där harmoniskt se sig omkring, andas in och njuta ville inte riktigt infinna sig. Det jag minns är vägkanten, dammig och med få envisa växter. En brant dikesränna och efter det skogsbrynet. Det skulle ha kunnat vara barrskog, för jag minns min trånande blick mot grantopparna vid backens krön. Försökte urskilja om de bara hade växt längre, eller om det var ännu en mördande långsam uppförsbacke som väntade.

Vägen var ganska stor. Inte att jämföra med motorväg men absolut alldeles för stor för att trivseln skulle våga landa. Varje gång jag långsamt pressade ner trampan med mina spagettiben hann två bilar susa förbi. Jag trodde inte att asfaltvägar dammade. Men när solen låg på som värst trodde jag att jag skulle glömma bort hur det kändes att andas ren, frisk luft.

Anna J

Saint Michel

Fort et ferme je suis là

Chevalier du bon droit,

Dans ma main mon épée

Pour défendre l'opprimé,

Dans mon coeur fort vaillant

Est écrit: en avant!

Sur ma tête droite et fière,

Brille mon casque de lumière.

Dormsjöskolan

Första gången jag kom i kontakt med Dormsjöskolan var 1997 när vi bodde i Falun. Jag hade varit där i arbetet och for sedan dit sommartid med familjen. I somras, i juni strax efter midsommar, hade jag ånyo möjlighet att besöka Dormsjöskolan. Denna lilla beskrivning blir ett första exempel på läkepedagogiska verksamheter i fr a Närke och Närkes omland som Johannabladet kommer att ta upp. Efter att ha passerat Hedemora och Hovran, en fin fågelokal utmed Dalälven, svänger man snart in mot Garpenberg och kommer, då man svängt av igen mot Kloster, in i storskogen. När det nästa gång öppnar sig är det mitt i gammal kulturmark vid Kloster där det under medeltiden stiftades ett cistercienserkloster, Husby kloster (ruiner kan fortfarande ses). Ett stenkast därifrån öppnar sig landskapet igen och man ser sjön Dormen och snart avtagsvägen till Dormsjö gård, den gård vid Dormens strand där en kvartett med bl a Esbjörn Stridell 1958 grundade Dormsjöskolan. Man träffades i England och kom först att hålla till på Erik Ersgården i Stora Skedvi innan Dormsjöskolan köptes in.

När jag letar mig in på kontoret, tar Erland Kornfeld emot mig. Vi sätter oss på baksidan och Erland ger mig ett par snabbt flydda timmar då han berättar om bakgrund och verksamhet idag. De fyra som startade Dormsjöskolan hade erfarenheter och kunskaper om alternativa och då moderna hem för vård och boende. Man bildade en ideell förening, Föreningen Dormsjöskolans byråd, som fortfarande är huvudman. Fastigheterna ägs och sköts av en fastighetsstiftelse. För närvarande leder Erland både föreningen, som ordförande, och stiftelsen.

För många som rört sig i antroposofiska kretsar en längre tid är Erland känd. Han kom till Sverige från Österrike som barn och gick Waldorfläro utbildning i Stuttgart under 1970-

talet. Han har under 20 års tid varit på Mikaelsskolan, Sveriges äldsta läkepedagogiska institut, och på Novalis. Bosatt i Järna har han bl a varit ledamot i Förtroendekretsen i Ekobanken.

Lite fakta

Rent formellt är Dormsjöskolan numera ett s k HVB-hem (hem för vård och boende) och driver förutom insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om vård av unga (LVU) också en fristående grundskola och en fristående grundsärskola (godkänd av Skolöverstyrelsen 1987) inspirerad av Waldorfskolans läroplan. Målgruppen är barn och ungdomar i skolåldern 7-17 år med neuropsykiatriska funktionshinder (ADHD m m) och sociala beteende-störningar. De tar emot barn från hela landet.

Dormsjöskolan tar emot 35 elever, som bor i 8 elevhem spridda runt gården. Vårdtiden sträcker sig från 2-8 år. 85 fast heltidsanställda bor inom en radie på 5-10 mil. En del har sina egna barn i Annaskolan ett stenkast bort över gårderna, Waldorfskolan som ligger i det gamla Dormsjö bruk.. Fördelningen män-kvinnor är jämn inom personalen, 60 % är män och 40 % är kvinnor. 5 (äldre) elever som tidigare bott på Dormsjöskolan finns nu i ett elevhem "Borgen" inne i Hedemora och sedan 2002 finns ett elevhem i Järna, en 'filial' som fungerar som utslussningshem.

Läkepedagogisk grundsyn

Dormsjöskolan har en läkepedagogisk grundsyn kompletterad med andra behandlingsmetoder. Från början betonades den antroposofiska grunden och successivt har andra element tillkommit. Sedan mitten på 1990-talet har man också kognitiv beteendeterapi (KBT) som komplement. Så till den läkepedagogiska verksamheten i boendet använder man nu beteendeterapeutiska tekniker som teckenekonomi. Samtliga barn har någon form av förstärkningsschema. Men detta med beteendeterapi har till och från varit mycket kontroversiellt sen den introducerades för fem-sex år sedan.

Erland återberättar lite av de många och långa debatter och diskussioner som förts inom Dormsjöskolan. Diskussionerna har ofta varit djupt ideologiska och extrempunkterna har varit något i stil med att man med beteendeterapi skulle motarbeta den karmiska individutvecklingen genom att bara 'dressera' beteenden och på den andra sidan att det varit för mycket 'tjafs' med ande. Rent teoretiskt har inga stora texter skrivits, men praktiskt, pragmatiskt är de stora knutarna lösta, det går ihop nu, säger Erland. Man har t o m visat intresse från Järna-håll för sin accepterande hållning gentemot beteendeterapin. Problemet, säger Erland, är att KBT fungerar så bra och om någonting fungerar för det fysiska (och sociala), så varför inte! Universalmedicin finns inte, men världslýran har många strängar, rundar Erland av.

Hur kommer barnen hit?

Socialförvaltningar kommer med förfrågningar om plats för ett barn. En vårdplan med diagnos, målbild och behandlingsinstruktioner finns då. Skolan som utförare tar emot barnet med föräldrar för inskrivning och åtta veckor s k vårddygnsanalys följer. Därefter ger man barnet något mer resurser än det kanske behöver; detta för att kunna plocka bort successivt och öka sannolikheten att vistelsen, boendet, på Dormsjöskolan blir lyckat och en god start för förändring.

Hur kan verksamheten se ut, en vanlig dag?

På ett elevhem med 5 finns 2 sovande nattpersonal. 8.30 är det morgonsamling och dagen följs sedan av tre skolblock med avbrott för mellanmål och lunch och efter skolan är det uppföljning i elevhemmen. Vid 18.00 är det kvällsmat, bordsspråk och sedan kvällsavslutning. Verksamheten betonar att man vill ge något för huvudet, något för

hjärtat och något för handen; man vill också ge känslan av sammanhang, begriplighet och meningsfullhet. Därför är sensomotorisk träning ett stående inslag, ofta inarbetade i morgonsamlingen, liksom konstnärlig verksamhet, vilket ju ger samklang med känslan. Bothmergymnastik finns också som inslag och man har drivit ett projekt Cirkus. Bl a har Cirkus Cirkör varit där. 4 intensiva cirkusveckor på våren leder sedan till föreställningar, numera i den stora samlingsalen på det gamla höloftet.

Ett berikande arbete

Varför skulle man arbeta här, frågar jag. Erland har inte svårt att hitta argumenten: Förutom glädjen att få arbeta med barn och ungdomar, så innebär Dormsjöskolan fortbildningsmöjligheter, i bl a läkepedagogik, men också egenutveckling för de erfarenheter man kan göra i en så dynamisk verksamhet. Omgivningen är underbar, säger Erland, gammal bruksmiljö med folk boende kvar i skogarna och stora möjligheter att leva naturnära med en rik antroposofisk miljö. Men eget reningsverk och mathållning som håller lägst KRAV-nivå är två andra goda skäl.

Dormsjöskolan gör inga vinster, berättar Erland, som även sköter ekonomin. Vårdavgifternas kostnaden är satt för att täcka utgifterna.

När jag senare går omkring på Dormsjöskolan förundras jag över dessa stora byggnader, de många elevhemmen och den intensiva verksamhet som bedrivs här. Nu är skolan förhållandevis lugn så här i slutet på juni, eftersom de flesta barn är på utflykter med personal. Jag tänker på världslådan som Erland nämnde och tänker att med så många strängar som de har här måste det krävas lång övning för att det ska låta bra. Och det jag sett och hört, också sedan tidigare, låter bra, mycket bra.

Franck Kamoun

Förälder på Linden och i Johannaskolan

Majas hus

Ett ovanligt vackert och spännande hus byggs i Vekhyttan, några mil åt Karlskogahället. Maja Malmgren - ni vet hon som på basaren brukar sälja så otroligt vackra kransar, tokfina tovade hattar, "värktabletter" av ull m m är en synnerligen driftig och kunnig kvinna med mycken värme för människorna och omvärlden. Hon var en av initiativkrafterna till Almagården i Lunger, som skolan hade ett nära samarbete med. Efter att den kursgården lagts ner flyttade Maja till Vekhyttan, men knappast för att dra sig tillbaka till ett fridsamt pensionärliv, utan för att fortsätta med nya projekt.

En byggnad av mycket unikt slag håller nu på att uppföras på hennes initiativ, ett hus i två våningar på totalt 150 kvadratmeter. Det unika? Jo, att det byggs så miljövänligt som möjligt, med utveckling av nygamla tekniker. Väggarna isoleras med blandningar av lecakulor, halm, ull, träflis och med lera som sammanbindande material. Inga limträbjälkar används. Elektriciteten byggs in på ett sätt så att strålning avskämmas där den leds i väggarna. Fönstren är stora och specialbeställda på ett lokalt snickeri och ger med sin nygamla konstruktion mycket god isoleringseffekt. Uppvärmning sker genom en specialkonstruerad tegelugn av finskt tänkande. Huset ingår i ett forskningsprojekt som kallas "Frisk Bostad", ett samarbete mellan HSB, Villaägarna och Hyresgästföreningen i Sverige, som bekostar forskning om detta hus och ett par till med annan konstruktion. Maja vill med detta hus dels aktivt bidra till forskningsmöjligheter om friskare bostäder, dels sprida kännedom om nygamla tekniker att enkelt isolera hus miljö- och människovänligt, dels bereda rum för kurser i mjölkstyrning och ullhantering - framför allt för skolklasser, dels ge möjlighet att provbo i ett litet extra sovrum i ett sådant här

hus. Maja tycker att det är förskräckligt, att människor och i synnerhet barn ska behöva bli allergiska av hus!

Första sommaren gjordes grunden. Andra sommaren restes stommen. Denna sommar har taket kommit på

och väggarna isolerats - en fascinerande arbetsplats! Nu målas alla fönsterkarmar för att sedan sättas in. Så är det dags för fönster och att arbeta invändigt. (Som i förbifarten har Maja också köpt, till platsen flyttat och rest upp igen ett timmerhus från Sala, till vävstuga för t.ex. vår skolas vävkurs på gymnasiet, en flygel till det nya huset.)

Huset beräknas stå färdigt nästa år! Men - det behövs ännu en del pengar. Forskningsprojektet betalar forskningen, men bygget får Maja betala. Många entusiastiska och intresserade människor har hittills hjälpt till att arbeta på ideell väg. Men allt material och en del hantverkshjälp kostar pengar. Hon behöver nu lyfta ett lån för att få färdigt och Ekobanken i Järna är villig att hjälpa till. Denna bank försöker gärna hitta flexibla lösningar för att få människo- och miljövänliga projekt till stånd. Idén för Majas hus är att många kan hjälpa till med att gå i borgen för mindre summor, "många bäckar små" ni vet... Detta är ett sätt som fått många spännande projekt i stånd, snarligt så som vi delvis finansierade vårt nybyggda skolhus på Johannaskolan.

Kan du och din familj tänka er att gå i borgen för 5000 kronor? Gör någon glad och ring Maja Malmgren! Eller direkt till Ekobanken. Tel. till Maja 0585-24125, Ekobanken 08-55171471.

Hälsningar

Vera Billing

Ein Gleiches

Über allen Gipfeln

ist Ruh',

in allen Wipfeln

spürest du

kaum einen Hauch;

die Vögelein schweige im Walde.

Warte nur, balde

ruhest du auch.

Johann Wolfgang Goethe

(1749-1832)

Ny videofilm finns att låna hos Arne! Tyska Freunde der Erziehungskunst Rudolf Steiners har gjort

„Awakening To Tomorrow“

en film om Waldorfskolan. Den illustreras genom 5 barn på fem skolor spridda över världen; Khayelitsha Kindergarten i Kapstaden, Waldorfskolan i Yaroslavl, Waldorfskolan på Kibbutz Harduf, Israel, Waldorfskolan i Sao Paulo och genom en tysk Waldorfskola.

Filmen illustrerar dels hur Waldorfskolan fungerar i olika kulturer och religioner och i olika sociala strukturer. Men filmen fokuserar även Waldorfskolans bidrag till att lösa de utmaningar som vi står inför idag och i framtiden. En viktig utmaning som lyfts fram är hur samhällen ska hålla ihop, hur vi ska lära oss leva med varandra. Filmen rekommenderas varmt trots att den lyfter fram många av de svårigheter på olika nivåer som återstår att lösa - genom sina barn, Waldorfbarn från olika länder, som varje morgon går till sin skola, lyser ändå filmen av hopp och värme. Och tänk att det blir så lika, fast på så olika sätt!

Hedbodarna

- levande fäbod i Älvdalen

I somras var vi över dagen på Hedbodarna i Älvdalens kommun, eller Ädbodarna som den också heter, eftersom den ligger med ett 40-tal byggnader på en liten kulle (äd), dryga 30 km från Älvdalen. Alf Sjödén har drivit sitt fäbodbruk vid Hedbodarna från juni-september i elva år nu. Innan dess höll han till på den fäbod där han vuxit upp sommartid. Nu håller han ett tiotal fjällkor och lika många getter och alla mjölkar han för hand. ”En del tror att jag sover hela dagarna mellan mjölkningarna, konstaterar Alf lite torrt, men min arbetsdag löper mellan halv fem och elva på kvällen, vila kan jag bara när jag inte har något messmörskok på gång.” Björnen har också blivit vanligare och mer närgången och Alf får ägna en del dagar åt att gå och lugna korna och blåsa i näverlur, som kommit lite till användning igen.

Hedbodarna är redovisad i de s k fäbodrann-sakningarna 1663-64 (som genomfördes för att beskatta bönderna), men många byggnader är äldre. Alf visar några gamla ristningar på husen, en del i runor (som använts mycket längre än vi tror). Först 1880 kom Hedbodarna att tillhöra Månsta by tre mil bort och bli dess långfäbodar. Långfäboden låg långt bort och dit flyttade bara vallkullorna under högsommaren. Hemfäboden låg nära byn, hade åkrar och dit kunde hela familjer flytta sommartid.

”En del som kommer hit tror att det ska bli tivoli här”, säger Alf på sin omisskännliga dalska brytning. Men lugnet råder över fäbodarna. Fast idag är det torsdag, och då blir det kaffeförsäljning och plötsligt dyker det upp en fem-sex bilar med vänner och bekanta till Alf och luften surrar av det för oss svårbegripliga älvdalsmålet, ’dalska’ som Alf själv säger. Alf berättar att när han var barn på 1950- och 60-talet var det förbjudet att prata älvdalsmål i skolan och alla tvingades prata svenska.

Idag ska Alf göra smör och tar den solgula grädden han nyss separerat från skummjölken och bär den till ännu en mjölkbod längre bort på fäboden. ”Det är det enda jag har gott om”, menar Alf som nu ensam driver fäbod där tidigare många familjer gjort ost, smör och messmör som skulle räcka långt in i vintern. Där håller han grädden i en mekanisk smörkärna i metall, lägger på locket och börjar veva.

Grädden skvalpar hastigt och lätt och när vi tagit över försvinner Alf i ett ärende och när han kommer tillbaka är vi helt slut, men grädden har klumpat sig, blivit smör och det enda som rinner nu är kärnmjölken, denna magra och begärliga vara som redan är tingad och ska bli till kärnmjölkskaka. Alf tvättar nu smöret i flera omgångar källklart vatten,

tills vattnet förblir klart och smöret är rent. Då saltar han och förpackar det.

Vi springer och tittar på fähusbacken. Därnere i slänten ligger getterna, de rör sig aldrig långt från fäboden, mat hittar de överallt. Klockorna klämtar lätt när de tittar efter oss. Vi kikar in i fähusen som Alf använder. Det gamla nötta träet mellan båsen lyser i ljuset från dynghålen på motsatt sida. Det är välskött och rent, strö ligger och väntar djuren till kvällsmjölknigen. Utanför dynghålen ligger dynghögen, forna tiders taxeringskalender, välskyddat inom fäbodens gärsgård.

Den lilla fjällkon är stark, uthållig, klok, tillgiven och duktig att söka bete. Alf berättar att när svamptiderna närmar sig kan det dröja innan korna kommer hem om kvällen. De kan gå långt för den goda svampen. Fjällkon ger mindre mängd mjölk, men fetare, mer proteinrik och av högre kvalitet. En kyrkans man lär dessutom en gång ha sagt att "Det finns lika mycket frid i ett koöga som i hela svenska kyrkan." Ja, många är historierna om djuren och likaså om oknyttan kring fäboden och i skogen.

Nu finns det en epilög också till detta kapitel i det svenska folkets historia. I början av 1900-talet genomgick fäbodväsendet en snabb avveckling. 1958 lär det i en inventering i Dalarna ändå ha funnits 340 fäboddar där 1000 hushåll hållit djur. 2001 fanns det bara i Dalarna ett 80-tal fäbodställen med betesdjur och fäbodbruk av varierande slag.

Hedbodarna är en av pärlorna, väl värt ett besök. Alf är luttrad, tror kanske inte att fäbodbruket kommer att bestå. De som lär sig fäbodbruk, som på Skattungby-kursen (se förra numret av Johannabladet), menar Alf, kommer i alla fall inte kunna komma över ett fäbodställe. Men han vill att vi hänger på och är van vid att bli beskådad. Alf inser också han, att de kunskaper han besitter, en viktig del av självhushållets kunskaper, måste läras vidare. Han har tagit emot veckolånga praktikanter från naturbruksgymnasier och andra skolor. Om du är intresserad av att praktisera på Hedbodarna eller bara övernatta, ring Alf på 070-340 95 54 och hör dig för.

Franck Kamoun

Folkhögskolan Vårdinge By

Folkhögskolan Vårdinge By är en antroposofiskt inspirerad folkhögskola som ligger i Mölnbo i det vackra hjärtat av Sörmland. Skolan, vars undervisning på folkhögskolelinjerna är kostnadsfri, har följande linjer; allmän linje, keramiklinje, konst och hantverk, färg och form, trähantverk, teater och konstskolan Elias Mickelsson i Järna.

Ring och begär prospekt på 0158-230 58 eller inhämta information via hemsidan: www.vardinge.fhsk.se.

Huvudmän för folkhögskolan Vårdinge By är Antroposofiska sällskapet och Stiftelsen Vårding By.

”Hur kan vi vårda våra sociala drifter så, att intresset från människa till människa verkligen uppstår i oss och ständigt förs vidare och inte lämnar oss någon ro om det inte utvecklas vidare? Denna förmåga att inom sig frambringa en bild av den andra människan, fri från sympati och antipati är en egenskap som avtar för varje vecka. Hur kan vi göra oss själva till socialt verksamma väsen i just den tid då de antisociala krafterna träder fram i all kraft?”

Rudolf Steiner 1918

Citerad i Michaela Glöckler (1994; 1997 sv översättning)

En gemensam skolningsväg för lärare och föräldrar. SFWF

I Johannabladets nätupplaga har vi tagit bort alla foton och skolinformation av inaktuell eller väldigt lokal karaktär.

Örebro, den 14 januari 2004

Franck Kamoun